

SVENLJUNGA
KOMMUN

policy

---

mot mutor och korruption

Beslutat av	Kommunfullmäktige
Beslutandedatum	2024-04-15, § 66
Ansvarig	Kanslichef
Revideras	Vid behov
Följas upp	Årligen

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Begreppsförklaring.....	5
Lagstiftning och tillämpning.....	7
Situationer där påverkan ofta bedöms som otillåten.....	7
Hur tackar man nej?.....	12
Att tänka på.....	13
Rutiner att förhålla sig till	14
Referenser:.....	14

Inledning

Korruption är ett samlingsbegrepp för att ge och ta emot muta, trolöshet mot huvudman och att utnyttja sin ställning för att uppnå otillbörlig fördel för egen eller annans vinning.

För att det ska vara en förmån enligt policyn ska den ges till en arbetstagare eller uppdragstagare från någon annan än arbetsgivaren eller uppdragsgivaren.

Nedanstående dilemman är exempel på sådana situationer som du som anställd, förtroendevald eller annan uppdragstagare kan ställas inför när i ditt uppdrag för kommunen. Svaret på vad som är otillåtet är heller inte alltid svart eller vitt. Utifrån den information som följer i denna policy kan du få vägledning kring hur situationerna ska hanteras och vart du kan vända dig för stöd om du är osäker.

Här följer några exempel på felaktiga ställningstaganden i vanliga situationer i det kommunala arbetet som du som medarbetare måste vara uppmärksam på och ta ställning till.

JULBORD	GÅVOR FRÅN LEVERANTÖRER
En leverantör som levererar ett större IT-system till kommunen bjuder in mig till visning av några tilläggstjänster till systemet. I samband med visningen blir jag bjuden på julbord. Detta är ett årligt arrangemang som är mycket uppskattat. Flera vid min avdelning brukar delta och jag anmäler mig såklart.	Kommunens leverantör av kontorsmaterial kommer varje jul förbi med en stor chokladask. Den är till mig som tack för ett gott samarbete under året, säger leverantören. Jag tar tacksamt emot chokladasken och tar med mig den hem så att även min familj kan få smaka på de goda pralinerna.
GÅVOR FRÅN ELEVER	GÅVOR FRÅN LEVERANTÖRER
Strax innan skolstart får jag besök av en elev på mitt rum. Det är en elev som varit utomlands på semester under sommaren och hen har med sig en gåva till mig. Jag känner mig tveksam till gåvan men vill heller inte vara oartig och avvisa eleven. Jag tar emot gåvan och ställer den på min hylla på mitt kontor.	Kommunen är mitt uppe i en stor upphandling av utrustning. Flera aktörer har lämnat in anbud. Som ansvarig för upphandlingen funderar jag på om det spelar någon roll att jag spelar golf med en av aktörerna på lördagarna. Vi pratar nästan aldrig jobb, så jag tycker att det borde vara okej.

MIDDAG MED KVÄLLSAKTIVITET	TILLSYN
Som tack för att kommunen är en stor kund till en leverantör har jag som chef blivit inbjuden till middag av leverantören. I samband med middagen bjuder även leverantören på biljetter till en fotbollsmatch som vi ska se och efter det blir det middag på restaurangen.	Jag är alkoholhandläggare och utövar tillsyn över de restauranger som har alkoholservering i vår kommun. En av företagarna, som jag haft kontakt med i några år, bokade in ett möte med mig för att gå igenom möjligheten att få utökat tillstånd. Det slumpade sig så att mötet inträffade samma dag som min 50-årsdag. Med sig hade han en flaska vin som han själv producerat. Han ville ge den till mig som tack för att jag tog mig tid att lyssna på honom och som gratulationer på min födelsedag.
HANDLÄGGNING AV NÄRSTÅENDES ANSÖKNINGAR	GÅVA EFTER GENOMFÖRT ARBETE
Min syster har lämnat in en ansökan till förskoleplats som jag har fått för handläggning. Hon har inte samma efternamn som jag och ingen vet att vi är släkt. Jag ser inga problem med hennes ansökan och beviljar hennes barn en plats i enlighet med hennes önskemål.	Min avdelning har genomfört ett stort projekt och vi är väldigt nöjda med resultatet. Projektet har genomförts i samarbete med en konsult, som också tidigare har varit anställd på kommunen. Som tack för ett gott samarbete överlämnar konsulten en gåva till mig och två av mina kollegor. Jag blir glad för gåvan och tar med mig den hem. Det gör mina två kollegor också.

Syftet med denna policy

Denna policy fastställer hur anställda, förtroendevalda och andra uppdragstagare i Svenljunga kommun ska handla enligt gällande regelverk och i övrigt agera förtroendefullt i situationer som aktualiserar regler om mutor och korruption.

Syftet är också att klargöra vad mutor, korruption och otillåten påverkan är och vad man som medarbetare, uppdragstagare eller förtroendevald i Svenljunga kommun behöver tänka på för att undvika att misstanke om muta eller korruption uppstår.

Omfattning

Polycyn omfattar medarbetare, uppdragstagare och förtroendevalda i kommunen samt stiftelser där Svenljunga kommun utser en majoritet i styrelsen.

Policyn avser även att omfatta alla kommunala bolag som fattat beslut om att tillämpa denna policy.

Policyn gäller både för när representanter för kommunen har rollen som mottagare av en förmån, exempelvis en gåva, samt givande av förmån. Detta innebär att det som inte får tas emot inte heller får ges till annan eller utlovas av kommunen. Den gäller även för gåvor och förmåner mellan de olika nämnderna och bolagen inom den kommunala koncernen.

Kommunens gemensamma syn på korruption

Som medarbetare eller förtroendevald kan man hamna i situationer där man blir utsatt för påverkan av olika slag. Det är därför viktigt att alla som företräder kommunen i olika situationer handlar på ett sätt så att de inte kan misstänkas för att påverkas av ovidkommande hänsyn eller intressen i sitt arbete. Företrädare för kommunen ska därför inte ta emot otillåtna gåvor eller förmåner från företag eller privatpersoner som de har kontakt med i tjänsten.

I alla sammanhang ska ett sådant förhållningssätt iakttas att det inte kan förekomma risk för att företrädare för kommunen gör sig skyldiga till givande eller tagande av muta.

Den som är offentliganställd eller har ett förtroendeuppdrag för kommunen bör betrakta varje förmån som otillåten om den kan misstänkas påverka tjänsteutövningen.

Begreppsförklaring

Mutbrott och bestickning

Definitionen av en muta är om du för egen eller för någon annans del tar emot, blir erbjuden eller begär en förmån eller någon annan belöning för din tjänsteutövning. Den som överlämnar, utlovar eller erbjuder mutan gör sig skyldig till givande av muta. Om en förmån kan anses som otillåten eller inte beror på omständigheterna i det enskilda fallet.

Avsändaren av en gåva eller förmån behöver inte ha gynnats på något sätt för att den ska kunna anses vara en muta. Det behöver därför inte finnas något orsakssamband mellan förmånen och det arbete som den anställda har utfört för att det ska kunna anses vara en muta.

Förmåner som kan utgöra mutor är till exempel:

- kontanter
- penninglån
- rabatter
- dolda provisioner
- semester- och rekreationsresor
- aktiviteter av ren nöjeskaraktär
- middagar
- biljetter m.m.

Korruption

Som korruption räknas företeelser som maktmissbruk, mutbrott samt svåger- och vänskapspolitik. Brott som stöld, bedrägeri, förskingring eller trolöshet mot huvudman kan också, i en vid bemärkelse, höras dit.

Otillåten påverkan

Begreppet otillåten påverkan innebär handlingar med syfte att påverka tjänstepersoner eller förtroendevalda i deras myndighetsutövning. Otillåten påverkan behöver inte utgöra brott i juridisk mening; det är främst företrädarens uppfattning som avgör vad som är "otillåtet" och olämpligt. En händelse betecknas som otillåten påverkan om den drabbade uppfattar att syftet var att påverka tjänsteutövningen. Det finns fem påverkansformer:

1. Trakasserier: Förtal, ofredande, subtila hot (som inte är olaga hot) och andra icke-straffrättsliga påtryckningar.
2. Hot: Olaga hot, hot mot tjänsteperson och andra liknande straffbara gärningar som utpressning.
3. Våld: Misshandel, våld mot tjänsteperson och andra liknande straffbara gärningar.
4. Skadegörelse: Skadegörelse, åverkan, mordbrand och liknande.
5. Korruption: Löfte eller erbjudande om muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen.

Lagstiftning och tillämpning

Gällande lagar

Bestämmelserna om muta, korruption och otillåten påverkan återfinns bland annat i 4 kap 5 § (olaga hot), 10 kap 1-3 §§, (förskingring) 5 § a-c, (mutbrott) 9-10 §§ samt i 20 kap 5 § brottsbalken (1962:700). Lagen gör i princip ingen skillnad mellan om den som erhåller, eller erbjuds, en förmån är en anställd i ett privat företag eller arbetar i offentlig verksamhet. De rättsfall som finns visar dock att det ställs särskilt höga krav på offentligt anställda och särskilt på dem som utövar myndighetsutövning i någon form.

Den som gör sig skyldig till mutbrott kan dömas till böter eller fängelse i högst två år. Det kan också bli tal om arbetsrättsliga följder genom att såväl bestickaren som den som har mottagit mutan kan bli skadeståndsskyldiga gentemot mottagarens arbetsgivare.

Situationer där påverkan ofta bedöms som otillåten

Nedan följer några situationer där påverkan ofta anses otillåten och där det gäller att vara särskilt försiktig. Observera att detta endast är en exemplifiering på situationer där mutbrott och annan typ av korruption kan bli aktuella. Exemplifieringen ska inte ses som någon uttömmande lista.

Mottagare vid myndighetsutövning och offentlig upphandling

Det har ingen betydelse om en förmån ges eller tas emot före eller efter det att ett beslut har fattats. Förbudet att ge eller ta emot förmåner gäller i förhållande till mottagare som direkt fattar beslut om eller har möjlighet att påverka, även indirekt, myndighetsutövningen eller genomförandet av den offentliga upphandlingen.

Personlig vänskap

Särskild försiktighet bör iakttas vid personlig vänskap. Redan vänskapen i sig kan påverka tjänsteutövningen och överväg istället möjligheten att låta en kollega behandla ärendet.

Sådana förmåner som parterna i transaktioner personligen brukar bekosta och ge varandra, betraktas som en vänskapsgåva och är ingen muta. De grundläggande kraven på saklighet och opartiskhet är alltid viktig att beakta. I beslutssituationer måste även jävsfrågan uppmärksammas i en sådan relation.

Kontanter

Förmåner i form av kontanter, värdecheckar eller liknande får inte tas emot.

Måltider

Enstaka, enklare måltider, till exempel lunch i samband med möte, kaffe, fikabröd/frukt i anknytning till arbetet är tillåtet. Måltiden får dock inte vara det primära syftet med sammankomsten.

Som förtroendevald eller anställd ska man med andra ord alltid tacka nej till att bjudas på måltider av utomstående om inte måltiden har ett naturligt samband med uppdraget, är av enklare slag och förekommer sällan.

Under pågående upphandling ska man alltid vara restriktiv med att låta sig utsättas för påverkan från tilltänkt leverantör exempelvis genom att bli bjuden på måltider med mera.

Försiktighet bör iakttas vid ofta återkommande representation mot en och samma person eller grupp av personer. Är make/maka/sambo medbjuden ökar risken för att förmånen kommer att anses otillåten.

Exempel: I samband med en fartygsinspektion bjöd fartygets befälhavare de två fartygsinspektörerna som genomförde inspektionen på middag till ett värde av 450 kronor per person. Befälhavaren och de två inspektörerna dömdes för givande respektive tagande av muta. Se Stockholms tingsrätts dom, den 11 oktober 2019, mål nr B 12785-18.

Studieresa, kurs och konferens

Studieresor, kurser och konferenser bör betalas av arbetsgivaren. Det kan normalt sett inte anses tillåtet att en anställd i offentlig sektor bjuds på en studieresa som omfattar mer än en dag. För att vara tillbörlig måste en sådan resa vara seriöst

upplagt och ovidkommande nöjesarrangemang får i princip inte förekomma. Inbjudan riktas till arbetsgivaren och denne har att välja ut de personer som deltar. Mottagande av särskilda förmåner i samband med resan såsom matchbiljetter eller presentkort får inte förekomma.

Exempel: I samband med anmälan till en IT-utbildning erbjöds en regionanställd ett presentkort värt 3 000 kronor på ett teknikföretag som denne mottog. Regionen fakturerades för utbildningen och presentkortet. Av fakturan till arbetsgivaren framgick bara att det rörde sig om kostnad för utbildningen. Den regionanställda dömdes för tagande av muta. Mora tingsrätt, dom 2020-10-22 i mål nr B 1104–20.

Julgåvor och gåvor i samband med högtidsdagar

I princip ska personliga gåvor aldrig tas emot från utomstående.

Enklare gåvor i samband med helgdagar som jul eller påsk kan accepteras som gåvan kan fördelas till alla anställda på en enhet.

Gåvor som brukar ges till lärare och annan personal på förskolor och skolor vid terminsslut från den samlade klassen eller förskolegruppen är tillåtna så länge gåvorna är av enklare slag.

Exempel: En byggmästare har till ordföranden i kommunstyrelsen och i centrala byggnadskommittén på den ort där byggmästaren var verksam, överlämnat en födelsedagsgåva värd 1 000 kronor. Förfarandet bedömdes som bestickning respektive mutbrott. Se RH 13:81.

Gåvor och testamentsförordnanden i samband med vård

Anställda inom vårdområdet kan hamna i en situation att vårdtagaren vill ge belöning för ett gott utfört arbete. På detta område gäller nolltolerans. För att upprätthålla kravet på lika vård och lika bemötande inom omsorgen, måste personalen omedelbart säga ifrån vid sådana tillfällen.

Det är inte heller godtagbart att en vårdtagare testamenterar egendom till anställda. Om en vårdare får veta att en vårdtagare tänker testamentera egendom till hen, så ska vårdaren omedelbart klargöra för testatorn (vårdtagaren) att hen inte får ta emot förordnandet. Den anställde bör avhålla sig från varje handlande som av testatorn kan uppfattas som ett samtycke till förordnandet. En rekommendation är att den anställde berättar för sin närmaste chef att hen tackat nej till ett sådant erbjudande och ber chefen dokumentera detta.

Exempel: En hemtjänstanställd hade ansvar för en brukare med mycket nedsatt förmåga att sköta sin ekonomi. Under den tid som den hemtjänstanställda arbetade för brukaren gjordes en banköverföring på 13 000 kronor från brukarens konto till den hemtjänstanställdes konto. Den hemtjänstanställda upptäckte överföringen men meddelade inte detta till sin chef. Den anställde använde även pengarna. Den hemtjänstanställda dömdes för tagande av muta till villkorlig dom. Se Svea hovrätt som 2019-01-28 mål nr B 230 – 18.

Tjänster

En muta kan även bestå i sidoleveranser av varor och tjänster från huvudmannens leverantör eller att få en tjänst utförd, exempelvis reparation av bil eller ett hus. Det är inte tillåtet för en företrädare för Svenljunga kommun att kostnadsfritt ta emot sådana tjänster från en av kommunens leverantörer.

Exempel: Inköpschefen vid ett större bolag lät ett byggföretag, som han hade förbindelse med i tjänsten, utföra arbeten på sin villafastighet och sin fritidsfastighet till ett värde av 35 000 kronor. Han fick ingen faktura för arbetet. Inköpschefen dömdes till mutbrott. HovR för Nedre Norrland, avd. 2, DB 109/1996.

Rabatter och lån

Som företrädare för Svenljunga kommun ska man inte ta emot rabatter, följderbjudanden eller lån som inte riktar sig till samtliga anställda i kommunen.

Överväg om det är lämpligt att köpa tjänster eller varor från en leverantör som du som företrädare för kommunen haft kontakt med. Risken är då stor att det inte går att utesluta att du som företrädare fått en rabatt och därmed gynnats av att det finns en affärsrelation. Det kan till exempel handla om att den som är ansvarig för fordonsinköp för kommunen ska undvika att vända sig till samma leverantör för att köpa sin privata bil.

Rabatter inom ramen för en personalförening kan dock inte betraktas som otillåtna, så länge samtliga anställda i kommunen har möjlighet att delta i föreningen.

Exempel: I samband med en upphandling tog chefen för gatukontoret i en kommun emot en fyrhjuling värd 31 250 kronor av en leverantör. Gatukontorschefen köpte också en bil av en företrädare för ett annat företag som hade koppling till leverantören, men betalade enbart 100 000 kronor av bilens totala värde om 250 000 kronor. Gatuchofen och företagsleverantörerna dömdes för tagande respektive givande av muta till villkorlig dom och 50 respektive 30 dagsböter. Se

Värmlands tingsrätt, dom 2019-01-04 i mål B 5446-17 samt Hovrätten för Västra Sverige, dom 2019-06-27 i mål nr B 1527-19.

Övriga erbjudanden, bonuspoäng med mera

Det kan förekomma att anställda eller förtroendevalda i kommunen får erbjudanden i tjänsten om att fritt eller till subventionerat pris delta i olika evenemang på fritiden. Det kan vara fråga om att resa, att låna en bil/stuga/båt eller om aktiviteter såsom biobesök. Det är inte tillåtet att acceptera sådana erbjudanden. Eventuella biljetter som skickats med erbjudandet ska återsändas till avsändaren.

Gråzon

Mellan tillåtna och otillåtna förmåner finns en gråzon där en rimlighetsbedömning alltid måste göras. Ju högre värde gåvan har, desto större är risken att det är fråga om en muta. Ett bra sätt att undvika svåra gränsdragningsproblem är att helt undvika att ta emot en gåva eller förmån. En gåva eller förmån du avstått från kan aldrig anses vara en muta!

Hot mot myndighetsföreträdare

Det finns risk för att anställd eller förtroendevald inom kommunen utsätts för hot i samband med sin myndighetsutövning. Myndighetsföreträdare kan hotas i försök att påverka företrädarens beslutsfattande inom många områden till exempel betygssättning och bygglovsärenden. En företrädare för kommunen ska aldrig behöva tåla att utsättas för sådana hot som är ägnade att framkalla en oro för sin säkerhet. I dessa fall bör alltid en polisanmälan göras.

Exempel: En person var i kontakt med en socialförvaltning med en ansökan om försörjningsstöd och boende. Då hen inte fått beslut i enlighet med ansökan hotade hen flera socialsekreterare.

Hen hotade bland annat med att hen skulle bränna ner ett av kommunens gruppboenden samt att hen skulle döda eller allvarligt skada flera av socialsekreterarna. Personen dömdes till hot mot tjänsteman till skyddstillsyn. Se Södertörns tingsrätts dom den 13 november 2014 Mål nr B 6511-14. Se även Södertörns tingsrätts dom den 19 oktober 2018 Mål nr B 11612-18.

Förgripelse mot tjänsteperson

Det kan hända att en företrädare för kommunen utsätts för våld eller annan förgripelse i syfte att påverka företrädarens beslutsfattande eller för att hämnas för ett myndighetsbeslut som fattats. En företrädare för kommunen ska aldrig behöva tåla att utsättas för våld eller sådana företeelser som är ägnade att framkalla en oro för företrädarens säkerhet. I dessa fall bör alltid en polisanmälan göras.

Exempel: För att visa sitt missnöje över ett biståndsbeslut hos socialtjänsten spottade en person en av socialtjänstens myndighetschefer i ansiktet. Personen dömdes för förgripelse mot tjänsteman. Se Södertörns tingsrätts dom den 30 juni 2014, Mål nr B 6306-14.

Förolämpning och förtal

Det kan hända att en företrädare för kommunen utpekats såsom klandervärd eller brottslig i levnadsätt eller på annat sätt antingen via spridning på mail eller via sociala medier. Ibland händer det även att någon uttalar sig kränkande direkt till företrädaren.

Alla typer av uttalanden, som i och för sig kan vara otrevliga, är inte olagliga. Det finns dock en gräns för vad en företrädare för kommunen ska behöva tåla och om handlingen är riktad för att utsätta företrädaren för andras missaktning kan handlingen utgöra ett brott. Om en företrädare för kommunen upplever att den utsätts för kränkande uttalanden vid utövandet av sitt uppdrag bör företrädaren ta kontakt med sin närmaste chef för stöd. Chefen kan sedan ta stöd för att avgöra om handlingen ska polisanmälas eller ej av kommunen.

Hur tackar man nej?

En vanlig fråga som uppkommer när en företrädare för kommunen erbjuds något av exempelvis en leverantör är hur man tackar nej. Det kan ofta upplevas som att man är oartig om man tackar nej till en förmån. Enklast är att vänligt men bestämt tacka nej med hänvisning till dessa regler.

”Tack, men vi har regler i kommunen som förbjuder mig att ta emot gåvor”

Att tänka på

Om en företrädare för kommunen erbjuds något av en utomstående kan följande kontrollfrågor vara till ledning för att ta ställning till om det är otillåtet att acceptera erbjudandet. Vid minsta tveksamhet är det alltid bättre att tacka nej till erbjudandet. En gåva som du avstått behöver du aldrig ångra!

1. Är detta en förmån och varför erbjuds den mig?
2. Finns det en koppling mellan förmånen och min tjänsteutövning?
3. Hur är förmånen beskaffad och vad är den värd?
4. Vilket inflytande har jag på min arbetsgivares relation med den som erbjuder förmånen?

Mer att tänka på:

- Ta för vana att tala med din chef när du erbjuds en förmån i tjänsten, särskilt vid tveksamhet om vad som är godtagbart och inte. Det innebär att du är öppen med vad som erbjuds dig.
- En förmån som sedd för sig är måttfull är alltså inte måttfull om den tillsammans med andra förmåner riktade till samma mottagare ökar risken för att mottagaren ska påverkas i sitt arbete eller uppdrag.
- Vid minsta tvekan, avvisa/skicka tillbaka erbjudandet/gåvan omgående. Då kan du inte göra dig skyldig till mutbrott. Om detta inte är genomförbart – låt din chef avgöra hur frågan hanteras.
- Kom ihåg att ställningstagandet alltid är ditt eget. Att chefen ger sitt "godkännande" till en viss förmån riktad till dig garanterar inte att mutbrott är uteslutet.
- Vid öppet eller förtäckt hot från extern eller intern part ska förutom närmaste chef även säkerhetsskyddschef (kanslichef) kontaktas.

Rutiner att förhålla sig till

Rutiner då mutbrott misstänks eller upptäcks:

- Den som får kännedom om mutbrott inom kommunen är skyldig att anmäla detta till sin närmaste chef/överordnad chef eller via visselblåsarfunktionen.
- Den som har frågor om vad som är en otillåten förmån eller gåva eller har fått ett erbjudande bör ta upp detta med sin närmaste chef.
- Bedöms den utbudna förmånen som otillåten gör chefen en bedömning om polisanmälan ska göras.
- Har anställd som ägnar sig åt myndighetsutövning i sin tjänst fått en gåva eller förmån av utomstående rapporteras detta alltid till närmaste chef. Om det är möjligt ska gåvan alltid skickas tillbaka till avsändaren.

Rutiner då annan typ av korruption eller otillåten påverkan misstänks eller upptäcks:

- Den som känner att den blivit utsatt för hot, trakasserier eller annan typ av otillåten påverkan ska anmäla detta till närmaste chef.
- Bedöms handlingen som brottslig kontaktar chefen polismyndigheten med en anmälan.

Referenser:

Flertalet av de domar som kommunen hänvisar till i denna policy går att finna i Institutet mot mutors rättsfallsbank Mutbrott i Sverige 2019:
<https://www.institutetmotmutor.se/rattsfallsbank/> den 18 februari 2021. För övriga domar som inte finns beskrivna i skrivelserna ovan hänvisas till respektive domstol för utlämnande.